ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:
№ БД-1.06
2017 йил "18" 08

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
2017 йил "24" 08

ФУКАРОЛИК ЖАМИЯТИ

ФАН ДАСТУРИ

(барча бакалавриат таълим йўналишлари учун)

Тошкент-2017

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 201__ йил "____" _____даги "____"-сонли буйруғиининг ____-иловаси билан фан дастури рўйхати тасдиқланган.

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашининг 201__ йил "___" _____даги ___ - сонли баённомаси билан маъқулланган.

Фан дастури Ўзбекистон Миллий университетида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

А.Ўтамуродов	– Ўзбекистон Миллий университети, Демократик давлат қуриш назарияси ва амалиёти кафедраси мудири, фалсафа фанлари номзоди, доцент.
Ж.Ё.Мавлонов	– Фуқаролик жамияти шаклланишини мониторинг қилиш мустақил институти лойиҳа раҳбари, фалсафа доктори (PhD)
В.Р.Топилдиев	Ўзбекистон Миллий университети, Демократик давлат қуриш назарияси ва амалиёти кафедраси доценти, юридик фанлар номзоди.

Тақризчилар:

А.Муминов	– Ўзбекистон миллий университет, Ижтимоий фанлар факультети декани, сиёсий фанлар доктори
У.Идиров	– Тошкент давлат шарқшунослик институти, Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти кафедраси мудири, сиёсий фанлар доктори.

Фан дастури Ўзбекистон Миллий университети Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (201 йил "___" _____даги "___" -сонли баённома).

I. Ўқув фанининг долзарблиги ва олий касбий таълимдаги ўрни

"Фуқаролик жамияти" фанини олий ўқув юртлари бакалавриат йўналишларининг 6-семестрида ўқитиш белгиланган. Дастурда фаннинг мақсадлари, вазифалари, мазмуни ва малакавий талаблар белгиланган бўлиб, фуқаролик жамиятининг шаклланиши ва ривожланишига оид қонуниятлар, тамойиллар, белгилар, амалга ошириш механизмлари ва унга доир замонавий концепциялар берилган.

Дастур фуқаролик жамиятининг шаклланиши ва ривожланишининг биринчи Президент И.Каримов томонидан назарий методологик асосларининг ишлаб чиқилганлиги ва Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиеёнинг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармонида (7 февраль 2017 йил) мамлакатимизда ижтимоий-сиёсий ҳаётни, давлат ва жамият қурилишининг барча соҳаларини демократлаштириш ва либераллаштириш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, фуқаролик жамиятини шакллантиришда аҳоли иштирокини таъминлашнинг асосий йўналишлари асосида ишлаб чиқилган.

II. Ўқув фанининг мақсади ва вазифаси

Фанни ўқитишнинг мақсади – талабаларга фуқаролик жамиятининг шаклланиш ва ривожланиш жараёнида олиб борилаётган ислоҳотлар, уларни амалга ошириш стратегиясининг мазмун-моҳияти, фуқаролик жамиятида инсон, давлат ва жамиятнинг ўзаро муносабати, мамлакатни демократлаштириш ва модернизациялашнинг асосий тамойиллари, фуқаролик жамиятини шакллантириш ва ривожлантиришда Ўзбекистоннинг ўзига хос хусусиятлари тўғрисида чуқур билим бериш орқали уларда фаол фуқаролик позицияси ва масъулиятини шакллантиришдан иборат.

Фанни ўқитишнинг вазифалари:

Фаннинг вазифаси фуқаролик жамияти фанининг предмети, объекти, мақсад ва вазифаларини ўрганиш, фуқаролик жамияти ҳақидаги ғоя, йўналиш ва назарияларни таҳлил қилиш; ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятининг асосий белгилари ва ўзаро таъсир этиш механизмлари, фуқаролик жамиятини барпо этишнинг ижтимоий-сиёсий, ҳуқуқий ва маънавий асослари тўғрисида тушунчалар бериш; тараққиётнинг "ўзбек модели" ва фуқаролик жамиятини барпо этишнинг илмий-методологик асослари ёритиш, Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича "Ҳаракатлар стратегияси"нинг мазмун-моҳиятини тушунтириш; талабаларнинг фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолияти, жамоатчилик назорати ва давлат органлари фаолиятининг очиклигини таъминланиш тўғрисида тасаввурларини бойитиш.

Фан буйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига куйидаги талаблар куйилади. ***Талаба:***

–Фуқаролик жамиятининг иқтисодий, ижтимоий, маънавий ва ҳуқуқий асослари; фуқаровийлик, фуқаро фаоллиги, демократик институтларни ривожлантириш; конун устуворлиги, сайлов ҳуқуқи эркинлиги; тараққиётнинг ўзбек модели ва фуқаролик жамиятини барпо этишнинг илмий-методологик асослари, мамлакатни янгилаш ва модернизация қилиш; сиёсий партияларнинг ўрни ва аҳамияти, фуқаролик жамияти институтларини шакллантириш ва ривожлантириш, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенглик, жамоатчилик назорати ва давлат органлари фаолиятининг очиклиги, ижтимоий шериклик, фаол фуқаролик позициясига эга бўлган ёш авлодни тарбиялашнинг асосий йўналишлари тўғрисида ***тасаввурга эга бўлиш;***

–Ўзбекистондаги фуқаролик жамиятини ривожлантириш жараёнларини таҳлил қила олиш; тараққиётнинг ўзбек модели ва фуқаролик жамияти мазмун-моҳиятини чуқур англаган ҳолда, мамлакатимизда амалга оширилаётган бунёдкорлик ишларида фаол иштирок этиш ва ижтимоий-сиёсий фаоллиги ва дахлдорлик туйғусини намоён этиш; Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича "Ҳаракатлар стратегияси" да белгиланган асосий йўналишлар ва вазифалар тўғрисида ***билиши ва улардан фойдалана олиши;***

-мамлакатни демократлаштириш ва фуқаролик жамиятини қуриш бўйича ўзининг эркин фикрини билдира олиш; мамлакатимизда эришилаётган ютуқлари ва уларнинг халқаро миқёсда эътироф этилишини таҳлил қилиш ***кўникмаларига эга бўлиши керак.***

III. Асосий назарий қисм (маъруза машғулотлари)

Фуқаролик жамияти фанининг предмети, объекти, максад ва вазифалари

Фуқаролик жамияти ижтимоий хаётнинг феномени. Фуқаролик жамияти инсоннят тараққиётининг - юкори босқичи. Фуқаролик жамияти қуриш мамлакатимизнинг асосий стратегик пировард максади. Фуқаролик жамияти тушунчасининг келиб чикиши ва унинг шаклланишининг асослари. Фуқаролик жамияти фанининг предмети ва объекти. Фуқаролик жамияти фанининг максади, ўкув, илмий, амалий ва тарбиявий вазифалари, функциялари. Фуқаролик жамияти фанининг бошка ижтимоий фанлар билан ўзаро боғликлиги ва ўзига хос хусусиятлари.

Фуқаролик жамияти ғоялари эволюцияси

Фуқаролик жамияти тушунчасининг тарихий илдизлари ва уларнинг турли тавсифлари. Шарк ва Ғарб цивилизацияларида фуқаролик жамияти тушунчасига оид ўзига хос ёндшувлар. Фуқаролик жамиятининг антик парадигмаси. Шарк мамлакатларида фуқаролик жамияти хакидаги илк карашлар. Ўрта асрларда фуқаролик жамияти ғояларининг ривожланиши. Янги даврда фуқаролик жамиятининг парадигмаларини яратилиши. Ғарб мамлакатларида фуқаролик жамияти парадигмасининг ривожланиш

анъаналари. Шарк цивилизациясида Янги даврда фуқаролик жамияти парадигмасининг ўзига хослиги. Фуқаролик жамиятининг замонавий концепциялар.

Жаҳон тажрибасида фуқаролик жамияти институтлари фаолияти

Ғарб мамлакатларида фуқаролик жамияти институтлари шаклланишининг ўзига хос хусусиятлари. XX аср охири – XXI аср бошида дунё миқёсида глобаллашув жараёнлари чуқурлашиши, маънавий-ахлоқий инкироз кучайиши шароитида Ғарб мамлакатлари фуқаролик жамияти институтлари ўртасидаги ҳамкорлик сиёсати. Ҳозирги даврда АҚШ, Франция ва Германияда ННТнинг фаолияти ва уларни расмийлаштириш тартиблари. Жанубий Шарқий Осиё мамлакатларида фуқаролик жамияти институтлари фаолиятининг ўзига хос жиҳатлари.

Фуқаро, фуқаровийлик ва фаол фуқаролик позицияси

Фуқаровийлик тушунчаси. Фуқаровийликнинг асосий белгилари ва мезонлари. Фуқаронинг ўз ҳак-ҳуқуқларини тушунииш ва уни амалиётда қўллаш кўникмаси ва бошка фуқароларнинг ҳак-ҳуқуқларини ҳурмат қилиши. Фуқаронинг ўз хатти-ҳаракати учун шахсий жавобгарлиги. Фуқаронинг давлат ва жамият олдида ўз ҳуқуқий ва ахлоқий масъулиятини англаши. Фуқаровийликни фаоллик нуктаи назаридан шартли равишда даражаларга бўлиш ва унга таъсир кўрсатувчи омиллар. Фуқаролик онгининг жамият ҳаётида турли шаклларда намоён бўлиши ва ўзига хос хусусиятлари. Фуқаровий онг жамиятни бирлаштирувчи куч сифатида.

Қонун устуворлиги - фуқаролик жамиятининг муҳим омили

Қонун устуворлиги тушунчаси. Фуқаролик жамияти куришда конун устуворлиги тамойилининг мустаҳкамланиши. Ҳокимиятларнинг бўлиниш тамойили ва концептуал асослари. Конституция ва қонунларда адолат ҳамда инсон манфаатларининг устуворлиги. Қонун устуворлигини таъминлаш механизмларининг ишлаб чикилиши. Фуқароларда қонунга итоаткорлик туйғусини шакллантириш. Суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш. Демократик талабларга мутаносиб келадиган мустаҳкам конунчилик базасининг яратилиши.

Сайлов ҳуқуқи эркинлиги – фуқаролик жамиятининг шарти

Эркин сайловлар фуқаролик жамиятининг асосий белгиси. Сайлов тушунчаси ва турлари. Халқаро сайлов стандартлари ва Ўзбекистон конунчилиги. Сайловнинг асосий тамойиллари. Давлатнинг асосий органлари сайланиши, уларнинг сайловчилар олдида ҳисоб бериши, тайинлаш йўли билан шакланадиган давлат органларининг сайловчи ташкилотлар олдидаги жавобгарлиги. Фуқароларнинг сиёсий-ижтимоий жиҳатдан етуклиги унинг ижтимой ҳаётида фаол иштирок этиши билан белгиланиши. Эркин сайловларни ўтказишда оммавий ахборот воситаталарининг роли.

Коррупцияга қарши кураш – фуқаролик жамиятини ривожлантиришнинг устувор шарти

Коррупция ва унга қарши кураш тушунчаси. Коррупцияга қарши кураш борасида халқаро ҳуқуқий ҳужжатлар. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳомийлигида қабул қилинган ЭКОСОС (БМТнинг иқтисодий ва ижтимоий кенгаши)нинг Коррупцияга қарши кураш резолюцияси (1995 йил), Давлат мансабдор шахсларининг халқаро ахлоқ кодекси (1996 йил). Миллатлараро уюшган жиноятчиликка карши кураш конвенцияси (2000 йил).

10. Фуқаролик жамияти институтларининг давлат ҳокимияти органлари устидан жамоатчилик назорати.
11. Қонун устуворлигининг таъминланиши.
12. Шарқ ва Ғарб цивилизацияларида фуқаролик жамияти тушунчасига оид ўзига хос ёндшувлар.
13. Шарқ мамлакатларида фуқаролик жамияти ҳақидаги илк қарашлар.
14. Шарқ алломалари асарларида адолатли жамиятни шакллантириш масалалари.
15. Ўрта асрларда фуқаролик жамияти гояларининг ривожланиши.
16. Янги даврда фуқаролик жамиятининг парадигмаларини яратилиши.
17. Ғарб мамлакатларида фуқаролик жамияти парадигмасининг ривожланиш анъаналари.
18. Шарқ цивилизациясида Янги даврда фуқаролик жамияти парадигмасининг ўзига хослиги.
19. Ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятининг асосий белгилари. Фуқаролик жамияти тўғрисидаги замонавий концепциялар.
20. Фуқаролик жамиятининг модернизация, постмодернизация, либерализм, неолиберализм назариялари.
21. Формацион, цивилизацион, модернизацион ёндашувлар.
22. XX асрнинг – 50-70 йиллари замонавий ижтимоий-сиёсий тизимлар назариясининг ривожланиши.
23. XX асрнинг 90 йиллари ва XXI асрдаги глобалл ижтимоий-сиёсий тизим концепциялари.
24. Фуқаролик жамияти карор топишида ижтимоий-технологик инновациялар ва АКТларнинг ўрни ва роли.
25. Фуқаролик жамияти шаклланишининг халқаро ҳуқуқий тамойиллари ва манбалари.
26. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида халқаро ҳуқуқ тамойилларининг акс эттирилиши ва ривожлантирилиши.
27. Халқаро ҳуқуқнинг умумэътироф этилган қоидаларига амал қилиш.
28. Ғарб мамлакатлари фуқаролик жамияти институтлари ўртасидаги ҳамкорлик сиёсати.
29. Жанубий Шарқий Осиё мамлакатларида фуқаролик жамияти институтлари фаолиятининг ўзига хос жиҳатлари.
30. Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини ривожлантиришда халқаро ҳуқуқ нормаларини имплементация қилиш масалалари.
31. Инсон ҳуқуқлари ва фуқаро ҳуқуқлари, эркинлик, мажбурият тушунчалари.
32. Фуқаролиги бўлмаган шахслар ва чет эл фуқароларининг ҳуқуқий ҳолати.
33. Шахсий, иқтисодий, ижтимоий, сиёсий ҳуқуқ ва эркинликлар тушунчалари.
34. Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси, инсон ва фуқаролар ҳуқуқларининг тавсифи.
35. Фуқаролик жамияти қуришда қонун устуворлиги тамойилининг мустаҳкамланиши.
36. Ҳокимиятларнинг бўлиниш тамойили ва концептуал асослари.
37. Қонун устуворлигини таъминлаш механизмларининг ишлаб чиқилиши.
38. Демократик талабларга мутаносиб келадиган мустаҳкам қонунчилик базасининг яратилиши.
39. Эркин сайловлар фуқаролик жамиятининг асосий белгиси. Сайлов тушунчаси ва турлари.
40. Фуқароларнинг сиёсий-ижтимоий жиҳатдан етуклиги унинг ижтимоий ҳаётида фаол иштирок этиши билан белгиланиши.
41. Эркин сайловларни ўтказишда оммавий ахборот воситаталарининг роли.
42. Фуқаровийликнинг асосий белгилари ва мезонлари.
43. Фуқаровийлик ватанпарварликнинг намоён бўлиши.

44. Фуқаронинг ўз ҳақ-ҳуқуқларини тушуниш ва уни амалиётда қўллаш кўникмаси ва бошқа фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳурмат қилиши.
45. Коррупция ва унга қарши кураш тушунчаси.
46. Коррупцияга қарши кураш борасида халқаро ҳуқуқий ҳужжатлар.
47. Ўзбекистон Республикаси "Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида"ги қонуни.(2017 йил феврал).
48. Ўзбекистон Республикаси биринчи Ўзбекистон Республикаси биринчи Президенти И.Каримов томонидан мамлакатимизда янги ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятини барпо қилишнинг концептуал заминлари асослаб берилиши.
49. Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантиришнинг 2017-2021 йилларга мўлжалланган "Ҳаракатлар стратегияси"нинг асосий йўналишлари.
50. Демократик институтлар тушунчаси ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари.
51. Кўппартиявийлик – фуқаролик жамият барпо этишнинг муҳим шарти.
52. Ўзбекистонда фуқаролик жамияти институтларининг шаклланиши ва ривожланиши.
53. Ўзбекистонда фуқаролик жамияти институтларини ривожлантириш истиқболлари.
54. Фуқаролик жамиятини барпо этиш жараёнида ахборот сохасини ислоҳ қилиш, сўз ва ахборот эркинлиги.
55. Фуқароларнинг электрон мурожаатлари ва "Халқ кабулхоналари" .
56. Ўзбекистонда демократик жамият барпо этишда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг ўрни.
57. Маҳалла институтининг халқаро жамоатчилик томонидан кенг эътироф этилиши.
58. Жамоатчилик назорати тизими ва жамоатчилик назоратининг субъектлари.
59. Жамоатчилик назорати тўғрисидаги қонуннинг қабул қилиниши ва унинг аҳамияти.
60. Ижтимоий шериклик тушунчаси ва унинг талқинлари.
61. Ижтимоий шерикликнинг ривожланишининг назарий-ҳуқуқий асослари. Ҳамкорлик ва ижтимоий шериклик.
62. Фуқаролик позицияси тушунчаси ва уни шакллантирадиган асосий омиллар.
63. Ёшлар фаоллигини оширишда Ўзбекистон Ёшалар иттифокининг ўрни.
64. Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантиришнинг "Ҳаракатлар стратегияси"да - барқарор тараққиётни таъминлашдаги асосий вазифаларининг белгиланиши.

V. Мустақил таълимни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Мустақил таълим қуйидаги шаклларда ташкил этилади:

– мавзуларни норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш;
– мавзулар бўйича реферат тайёрлаш;
– семинар ва амалий машғулотларга тайёргарлик кўриш;
– илмий мақола ва тезисларни тайёрлаш;
– фаннинг долзарб муаммоларини қамраб олувчи лойиҳалар тайёрлаш;
– назарий билимларни амалиётда қўллаш;
– амалиётдаги мавжуд муаммоларнинг ечимини топиш;
– ўрганилаётган мавзу бўйича асосий илмий адабиётларга аннотация ёзиш ва бошқалар.

Таълим жараёнида инновацион технологияларни, ўқитишнинг интерфаол усулларини қўллаш талаба томондан мустақил танланади. Талабаларнинг мустақил таълимини ташкил этиш тизимли тарзда, яъни узлуксиз ва узвий равишда амалга оширилади. Талаба олган назарий билимини мустаҳкамлаш, шу билан бирга навбатдаги янги мавзуни пухта ўзлаштириши учун мустақил равишда тайёргарлик кўриши керак. Мустақил таълим бўйича тавсия этиладиган тахминий мавзулар:

ТМ.И

1. Фуқаролик жамиятининг асосий белгилари ва тамойиллари.
2. Ғарбда фуқаролик жамияти шаклланиши ва ривожланишининг асосий босқичлари ва ўзига хос хусусиятлари.
3. Шарқ мамлакатларида фуқаролик жамияти институтларининг ўзига хос жиҳатлари.
4. Давлат бошқаруви ва фуқаролик жамияти институтлари ўзаро муносабатлари.
5. Жамиятни бошқаришда фуқаролик жамияти институтларининг роли.
6. Фуқаролик жамияти ижтимоий тузилмасида мулкдорлар синфининг ўрни.
7. Ёшлар муаммоларини ҳал этишда фуқаролик жамияти институтларининг роли
8. Маҳаллий бошқарувда фуқаролик жамияти институтларининг роли.
9. Хориж ва Ўзбекистон фуқаролик жамияти институтини қиёсий таҳлил этинг.
10. ОАВ фуқаролик жамияти институти сифатида.
11. Ривожланган Ғарб мамлакатларида фуқаролик жамияти институтлари фаолиятининг ўзига хослиги.
12. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиеёнинг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармонида (7 февраль 2017 йил) белгиланган асосий йўналишлар.
13. Виртуал қабулхоналар жамиятни демократлаштириш меъзони.
14. Халқ қабулхоналарининг ташкил этилиши фуқаро фаоллигини ошириш омили.
15. Маҳалла фуқаролик жамияти институти сифатида. (Ўзингиз яшаётган маҳалла фаолияти мисолида таҳлилни амалга ошириング).
16. Экология соҳасидаги ННТ фаолятини таҳлил этинг.
17. Иқтисодиёт соҳасида профессионал уюшманинг фуқаролик институти сифатидаги фаолиятини таҳлил қилинг.
18. Ўзбекистонда фаолият кўрсатаётган бирор-бир сиёсий партиянинг бошланғич ташкилотининг фуқаролик жамияти институти сифатидаги фаолиятига баҳо беринг.
19. Ўзбекистонда фуқаролик жамияти ривожланишида тадбиркорлар қатламининг ўрни.
20. Сиз фаолият юритаётган муассасадаги Касаба уюшмаси фаолиятига баҳо беринг.
21. Фуқаролик жамияти институтлари олдида турган муаммоларни таҳлил қилинг. (Бирор-бир институт фаолияти мисолида).
22. Таълим соҳасини бошқаришда фуқаролик жамияти институтларининг роли (хорижий амалиёт).
23. Қадимги ва уйғониш даври Шарқ мутафаккирлари асарларида адолатли жамият тўғрисидаги фикр ва ғоялар .
24. Халқаро ва маҳаллий ННТларнинг фуқаролик жамиятини барпо этишдаги ролига баҳо беринг.
25. Хорижий ННТларнинг фуқаролик жамиятини шакллантиришдаги роли.
26. Фуқаролик жамияти бўйича мумтоз таълимотлар таҳлили (келтирилган олимлардан бир ёки иккитасининг таълимотлари мисолида: А.Фергюсон, Ф.Бэкон, Г.Гроций, Т.Гоббс, Дж.Локк, Д.Юм, Б.Спиноза, Ж.Ж.Руссо, Ш.Монтескье, В.Гегел, А.Токвил, А.Грамши)

Фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати

Назарий-методологик адабиётлар:

1. Каримов И.А. Асарлар тўплами, 1-23 жилдлар. – Т.: Ўзбекистон, 1996-2016.
2. Каримов И.А. Юксак маънавият - енгилмас куч. – Т.: Маънавият, 2008.
3. Каримов И.А. Мамлакатимизда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2010
4. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. – Т.: Ўзбекистон, 2011.
5. Каримов И.А. Инсон манфаати, ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, ҳаётимизнинг янада эркин ва обод бўлишига эришиш – бизнинг бош мақсадимиздир. Т.: Ўзбекистон. 2012.
6. Каримов И.А. "Она юртимиз бахту иқболи ва буюк келажаги йўлида хизмат қилиш — энг олий саодатдир". – Т.: Ўзбекистон, 2015.
7. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутқ /Ш.М. Мирзиёев. - Тошкент: "Ўзбекистон", 2016. -56 б.
8. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик - ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий якунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маъруза, 2017 йил 14 январь. - Тошкент: "Ўзбекистон", 2017.-104 б.
9. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови // Ўзбекистон Республикасининг Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси 07-12-2016.– Тошкент: "Ўзбекистон", 2017. – 48 б.
10. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. - Тошкент: "Ўзбекистон", 2017.-491 б.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2017.
2. Ўзбекистон Республикасининг "Ижтимоий шериклик тўғрисида"ги Қонуни, 2014 йил 28 декабрь.
3. Ўзбекистон Республикасининг "Электрон ҳукумат тўғрисида"ги Қонуни, 2015 йил 9 декабрь.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармони //Халқ сўзи, 2017, 8 февраль.
5. Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 3 январдаги "Коррупцияга карши курашиш тўғрисида"ги Қонуни. /Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари тўплами, №1. 2017.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 3 февралдаги "Маҳалла институтини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони. /Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари тўплами. №6. 2017.

Асосий адабиётлар:

1. Шарифхўжаев М. Ўзбекистонда очик фуқаролик жамиятининг шаклланиши. –Т.: Шарқ, 2003.
2. Қирғизбоев М. Фуқаролик жамияти: генезиси, шаклланиши ва ривожланиши. – Т.: Ўзбекистон, 2010.
3. Жалилов А бошқалар. Фуқаролик жамияти асослари. – Т.: Baktria press, 2015.
4. Фуқаролик жамияти. Дарслик лойиҳаси– Т.: 2016, Ziyonet.uz. Муаллифлар жамоаси.
5. Ўтамуродов А. ва бошқалар. Фуқаролик жамияти фанидан тушунча ва атамалар луғати. Лотин ёзувида. Т.: Турон-замин-зиё. 2017. 23 б.т.